

■ ΤΗΣ ΙΦΙΓΕΝΕΙΑΣ
Καλαντζή*

04 ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΣ

Νέοι, ωραίοι αλλά άνεργοι

Ανταπόκριση από το 42ο φεστιβάλ ταινιών μικρού μήκους Δράμας

Πλούσια αποδείχτηκε η εγχώρια παραγωγή ταινιών μικρού μήκους στη Δράμα, με 60 τίτλους στο Εθνικό Διαγωνιστικό. Όλο και περισσότεροι εκκολλημένοι σκηνοθέτες δοκιμάζονται αρχικά στη μικρού μήκους, μέσα από ανεξάρτητες κυρίως παραγωγές, προκειμένου να παρακάμψουν τη δυσπραγία των κρατικών φορέων. Από την άλλη, η επάνοδος άρτια τεχνικώς καταρτισμένων νέων από το εξωτερικό έχει συμβάλει στη βελτίωση του επιπέδου των ταινιών, σε βαθμό να μην ξεχωρίζουν πλέον οι ελληνικές παραγωγές από τις ξένες που προβάλλονται στο Διεθνές. Ωστόσο, η εξ ανάγκης αναζήτηση εργασιακής αποκατάστασης αρκετών νέων στο εξωτερικό έχει ως αποτέλεσμα να κατακλύζεται φέτος το εθνικό τμήμα από πολλές ξένες και αγγλόφωνες παραγωγές Ελλήνων σκηνοθετών, με θεματικές διαφορετικής νοοτροπίας, ξένους ηθοποιούς και ξένη γλώσσα, περιορίζοντας τη δυνατότητα προσέγγισης καθαρά ελληνικών θεμάτων και καθιστώντας ταυτόχρονα προβληματικό το τι μπορεί να θεωρηθεί ελληνικό σινεμά.

Παράλληλα, το ευχάριστο πολύχρωμο ποπ στοιχείο, συνοδεία ηλεκτρικών μουσικών, κερδίζει ολοένα έδαφος στους νέους μικρομηκάδες, δίνοντας το σύγχρονο στίγμα σε ταινίες νεανικής επιπολαιότητας ή με επίκεντρο ομοφυλοφιλικές σχέσεις, ενώ παρατηρήθηκε μια τάση σε στενάχωρες θεματικές, κυρίως γύρω από τη διαχείριση επικοινωνίας και φροντίδας άρρωστων γονιών, ακόμα και στην έκφραση πένθους για την απώλεια γονέα, που οφείλεται αφενός στην αύξηση κρουσμάτων καρκίνου, στους μεσήλικες, χωρίς να παραγνωρίζεται η προσφυγή σε ασφαλείς λύσεις προσέγγισης του θεατή, μέσω συναισθηματικής φόρτισης.

Μοντέρ και σκηνοθέτης μεταξύ θεάτρου και σινεμά ο Μιχάλης Γιγιντής στην πρώτη του μικρού μήκους «Ο Καραγκιόζης» (26') μεταφέρει ένα διήγημα της Λένας Κιτσοπούλου, αναπτύσσοντας διεξοδικά και με μπόλικο χιούμορ πώς ένα παιδικό τραύμα επιδρά και προσδιορίζει ανεξίτηλα μια ολόκληρη ζωή, μέσα απ' το σαρκαστικό οδοιπορικό ενός ευνουχισμένου άντρα. Μπορεί στα εφτά του χρόνια ο Ραφαήλ να μην είχε πάει ακόμα σχολείο, εξαιτίας της

κτητικής και πληθωρικής μητέρας του (Ιωάννα Μαυρέα) που τον ήθελε δίπλα της, όμως ήξερε να ράβει και να μαγειρεύει τάρτες φράουλα και μιάμ μπαϊλντί, μέχρι τη μέρα που μια λάθος εκφρασμένη παιδική απορία την εξόργισε τόσο πολύ, που έκτοτε τον αποκαλούσε Καραγκιόζη. Μια ζωή γεμάτη μαρτύρια και καψώνια, μέχρι τον στρατό, με τον Μιχάλη Οικονόμου ως απολαυστικό κρυπτομοφυλόφιλο «μαμάκια» να πασχίζει να ξανακερδίσει μαζί με το όνομα και την πληγωμένη του αυτοεκτίμηση. Η κατάκτηση της περιφημής ισορροπίας επήλθε με την καταπίεση κατώτερων, μετά τη μετάλλαξη του σε αδίσταχτο κουστουμαρισμένο γιάπη. Απέκτησε συμπονετική σύζυγο, σπίτι όπως αυτά των περιοδικών και απόγονο, αλλά δεν ήταν τόσο απλό να ξεπεράσει τη σχέση αγάπης-μίσους με τη μητέρα του. Τα κοντινά σε δαντέλες και κεντήματα στα αρχικά πλάνα προσδιορίζουν παλιομοδίτικη λαϊκή αισθητική, η εξαιρετική όμως εκτός κάδρου αφήγηση, με την αναγνωρίσιμη φωνή του Κωνσταντίνου Τζούμα, αποδίδει με μπρίο τον οξυδερκή λογοτεχνικό ειρμό της Κιτσοπούλου. Στη σκωπτική διάθεση συμβάλλει και η μουσική επιλογή κομματιών του συγκροτήματος Λάργκο (των Τάσου Κοφοδήμου και Κωνσταντή Παπακωνσταντίνου), με μπλουζ-ροκ αισθητική μεξικάνικης ερήμου και χαρακτηριστική τρομπέτα στην ενορχήστρωση.

Με σενάριο στα όρια επιστημονικής φαντασίας, παραφράζοντας το γνωστό «ο πολιτισμός τους τελειώνει μόλις πέσει το ρεύμα», το εξίσου σκωπτικό «Καρτ πο-

στάλ από το τέλος του κόσμου» (23') του δραστήριου στο χώρο του κινηματογράφου Κωνσταντίνου Αντωνόπουλου, καταγράφει τις κωμικοτραγικές αντιδράσεις μιας τυπικής σύγχρονης νεόπλουτης οικογένειας, όταν συμβαίνει μια απροσδιόριστη αιτίας ολική κατάρρευση του πολιτισμού, τη στιγμή που ξεκινάνε καλοκαιρινές διακοπές σε κάποιο ηλιόλουστο νησί. Μεταξύ παραλίας, με τα πολύχρωμα παιδικά φουσκωτά και του αϊτβηβ στυλάτου εξοχικού τους, οι αντοχές των κουρασμένων σαρανταπεντάρηδων γονιών δοκιμάζονται, δίχως ηλεκτρικό και τηλεπικοινωνίες, με τους διαρκείς τσακωμούς των κακομαθημένων παιδιών τους.

Εστιάζοντας στις αντιδράσεις σε κωμικοτραγικά συμβάντα και καταγράφοντας τις νευρώσεις των σύγχρονων νεόπλουτων που αδυνατούν να διαχειριστούν στιδήποτε έξω από την πεπατημένη, αποκαλύπτεται ο μέχρι το κόκαλο μικροαστισμός των χαρακτήρων. Αργή κίνηση υπό τους ήχους πομπώδους χορωδιακού υπονομεύει τη σοβαρότητα, εισάγοντας σαρκασμό και ειρωνεία στα όρια γελοιοτητας, που ανακαλεί τόσο το λανθιμικό στυλ, όσο και το μαύρο χιούμορ της «Ανωτέρας Βίας» (2014) του Ρόμπερτ Έσλουντ, με το ταινιάκι του Αντωνόπουλου να αποτελεί την καλοκαιρινή εκδοχή του. Ωστόσο, η επιλογή μιας σοβαροφανούς εκτός κάδρου αφήγησης σε τρίτο πρόσωπο, με υποθετικά σχήματα, μεταφέρει έντεχνα και με χιούμορ το βαθύτερο υπαρξιακό νόημα αυτής της αιχμηρής αποδόμησης της φιγουρατζιδικής ελληνικής οικογένειας. Η αδυναμία των χαρακτήρων να

απαγκιστρωθούν από τον προηγούμενο τρόπο ζωής τους και να απολαύσουν τις ομορφιές της φύσης και την αμεσότητα επικοινωνίας μεταξύ τους δείχνει τις συνέπειες του καταναλωτισμού στο κυνήγι μιας άνευ νοήματος ζωής.

Ο Βασίλης Κεκάτος επανέρχεται θριαμβευτής στη Δράμα, με τη βραβευμένη στις Κάννες με Χρυσό Φοίνικα μικρού μήκους δεύτερη ταινία του «Η απόσταση ανάμεσα στον ουρανό κι εμάς» (9'), ή αλλιώς μια αριστουργηματική σεναριακή σπουδή στην τέχνη του φλερτ. Βράδυ σε βενζινάδικο στην εθνική, ένας θρασύτατος νεαρός ζητάει από έναν άγνωστο μηχανόβιο που κατέφθασε, να του πληρώσει το εισιτήριο, για να επιστρέψει με λεωφορείο στην Αθήνα. Ο μηχανόβιος αρχικά αρνείται, η επιμονή όμως και κυρίως η αιχμηρή επιχειρηματολογία που αναπτύσσει ο ετοιμόλογος νεαρός, καθώς σκαρφίζεται ό,τι μπορεί να του κεντρίσει το ενδιαφέρον, ανατρέπει το σκηνικό, ενώ δημιουργείται μια απρόσμενα φλογερή έλξη μεταξύ τους, αποκαλύπτοντας την αρχική πρόθεση του νεαρού να απευθυνθεί στον όμορφο μηχανόβιο.

Πρωτότυπη και απρόσμενη αυτή η ταινία αποτελεί μια απλή κατασκευή με κοντινά κοφτά πλάνα στα πρόσωπα, που εστιάζουν στα φευγαλέα παθιασμένα βλέμματα και κυρίως στην απανωτή ανταλλαγή ακαταμάχητων διαλόγων, χαρακτηριστικό νεανικής αυθάδειας. Σύντομα, το αρχικό αντικείμενο της διαπραγματεύσεως παραμερίζεται, με αποκορύφωμα την τελική τρυφερή σκηνή, που συνοδεύεται από το αθεράπευτα

ποπ ρομαντικό «Surrender» του The Boy, σε ένα από τα πιο επεισοδικά «πεσίματα» στο σινεμά.

Τα αδιέξοδα της γενιάς των σημερινών ζοάρηδων καταγράφονται υπό την αιθιαλή επίδραση της νουβέλ βαγκ στη σπουδαστική ταινία «Waithood» (21') της 25χρονης Βελγίδας Λουιζιάνα Μις, που επέλεξε να κάνει την πρακτική της στην Αθήνα, για να παρακολουθήσει και να καταγράψει το κοινωνικό φαινόμενο της κρίσης. Σ' αυτό το φρέσκο πορτραίτο της αθηναϊκής νεολαίας, με τη ματιά μιας ξένης ανεξάρτητης κινηματογραφίστριας, παρά τα ξενικά ονόματα στο συνεργείο, αξιοποιούνται Έλληνες ερμηνευτές.

Νέοι ωραίοι, σπουδαγμένοι και... άνεργοι, που επιβιώνουν κάνοντας δουλειές του ποδαριού, μέχρι καθαριστές στα αϊτβηβ πολυτελή διαμερίσματα του κέντρου της Αθήνας, με θέα την Ακρόπολη. Εκεί τρυπώνουν όταν δεν υπάρχουν ενοικιαστές, διοργανώνοντας ξέφρενα πάρτι και απολαμβάνοντας μια άνεση που δεν προορίζεται γι' αυτούς. Όλοι τους σκέφτονται να αναζητήσουν την τύχη τους στο εξωτερικό, κάπου που να έχει σύστημα υγείας και να υπολογίζονται τα πτυχία τους.

Η νεολαιίστικη αίσθηση αυτής της τρελοπαρέας εκφράζεται με την ανάδειξη της νεανικής τους οικειότητας, με μια κάμερα να τους ακολουθεί από κοντά όταν μπουκάρουν όλοι μαζί στα διαμερίσματα, σπρώχνονται, αγκαλιάζονται, τσαλαβουτούν στις πισίνες και κοιμούνται ο ένας πάνω στον άλλον, ενώ χαζολογάνε άσκοπα στις γειτονιές του κέντρου της Αθήνας. Η νεανική θεματική υπό ανεξάρτητη κινηματογράφηση και έντονη πανκροκ μουσική, θυμίζει τα πρώτα δείγματα δουλειάς του Βερολινέζου Αθανάσιου Καρανικόλα.

Στην αφήγηση εισάγονται πραγματικά τηλεοπτικά ειδησεογραφικά αποσπάσματα, απ' τα συλλαλητήρια για τη Μακεδονία αρχές του 2019 με την παρουσία του Μίκη Θεοδωράκη και εικόνες μαυρονημένων διαδηλωτών και κόκκινες σημαίες έξω από την Αμερικανική Πρεσβεία, αλλά και πλάνα με ανθρώπους που ψάχνουν στα σκουπίδια.

*Η Ιφιγένεια Καλαντζή είναι θεωρητικός-κριτικός κινηματογράφου, ifigenia.kalantzi@gmail.com

«Καρτ ποστάλ από το τέλος του κόσμου»

